

Əli MAHMUD

Şuşada nəyim qaldı

Şuşanın işğalından sonra hər dəfə çoxları məndən soruşurdu: "Şuşada nəyin qaldı?" Bu şeir onlara cavab kimi yazıldı.

Qəbrimə nişanə seçdiyim
Mamırlı bir daş.
Gözümə tökmək üçün qoruduğum
Bir ovuc torpaq.
Ürəyimdə bişib,
Dodaqlarımı göynədən
Bircə damla yaş.

Təsəlli üçün qardaş məzarına
Qoyacağım Xarı bülbül gülü.
Hər səhər şəhinə bələndiyim,
Üzümü sürtüyüm,
Gözümə dürtüyüm
Maralotu sünbülü.

Sehri nağılların
Dərin quyularına enən
Qırxpilləkan yolu.
Qoxlanmamış bənövşələrə
Keşik çəkən
Qaratikan kolu.
Yandırılmış kəndimin
Qırxqızın, Kirsin yamaclarına
Səpələnmiş külü.
Göyerməyən, qurumayan
Qan gölü.

Şəhid anamın
Mirzəhəsən qəbiristanlığındakı
Məni intiqama çağıran
Çat-çat olmuş qəbri.
Şuşasız, Göyçəsiz,
Laçınsız, Kəlbəcərsiz millətimin
Tükənib daşmayan səbri.

Xan qızı Natəvanın,
Vaqifin, Zakirin,
Üzeyirin, Bülbülün
Xanın, Cabbarın
Güllələnmiş məzarları, heykəlləri.

Yanıb kösövə dönmüş
Neçə kamanın, tarın
Mizraba həsrət qalmış telləri.

Mərmər döşənmiş ağ küçələr,
Ulduzları yerə tökülmüş gecələr,
Min illərin sehri, sirri
Yığılmış mücrülər.

Sıldırımlı
Yolların üstündə,
Ənvər Paşanın, Soltan bəyin
Qolları üstündə
Qalmış şəhidlərin.
Gözümün yaşını qurutmuş,
Qəmim, qəhərim.
Təbrizin qənsərində,
Bakının beş addımlığında,
Əsir düşən şəhərim.

İllərdən bəri
Yağı tapdağında qalan,
Daş armudları baltalanan,
Qalaları sökülən,
İmarətləri talanan,
Ürəyi oğul həsrətiylə
Bişən şəhərim.

Yağı əlinə düşməmək üçün
Özünü qayadan atan,
Qız şələlərim.
Qan çilənmiş Cıdır düzündə
Qan rəngli lələlərim.

Dan yeri qanla
Sökülən şəhərim,
Kişnərtisi Qızıl qayada
Boğulub itən,
Tövləsi, axuru sökülmüş,
Nalları tökülmüş,
Yüyəni, yəhəri yandırılmış,
İnadı sındırılmış,
Kəhərim.

Ərimgəldi dikdirində
Gecikən, ləngiyən,
Nəfəsi tənqiyən kişilərin
Yolunu gözləyən yarıları.
"Vağzal" havası.
Yarımçıq qalan,
Əlləri qanla xinalanan,
Gözəllərin ruhları.

Yan ağaclarından
Asılan rəngli yumaqları

Qisas qiyamətə qalmadı

Asılı qalmış hanalar.
İlmələri həvələnməmiş,
Çeşni göyərçinləri
Havalanmamış
Xalçalar, xalılar.

Bağrıqan dağının üstündə
Bir əlçim yağışsız buludum.
"Segah"ı yarımçıq kəsilmiş,
Tankların tırtırı altında
Nalə çəkə-çəkə əzilmiş
Kamanım, udum.
Ürəyim, gərəyim,
Duzum, çörəyim.

Gözlərimə güllə,
Qəlbimə barıt,
Qurşun doldurmuşam ki,
Xilas edim yağılardan Vətəni.
Qurtarım yaxamı töhmətdən,
Övladlarım, nəvələrim,
Qınamasınlar məni.

Ömrümün bu qürub çağında,
Bundan sonra yurdsuz
Yaşamaq hədəf.
Yaşasam da,
Tapmaram itirdiyim qədər.

Bu Vətən oğulsuz imiş

Yağı yolunu bağladı,
Dağlar üstümə ağıladı.
Şuşa sinəmi dağıladı,
Bu Vətən oğulsuz imiş.

Düşməni yıxa bilmədim,
Sınaqdan çıxı bilmədim.
Vətən, bağışlama məni,
Gözünə baxa bilmədim,
Bu Vətən oğulsuz imiş.

Hamı susur, hamı dözüür,
Guya ki dərd bizi üzür,
Axtarma, kişi nə gəzir?!
Bu Vətən oğulsuz imiş.

Mən əvəzi anam şəhid,
Körpəm şəhid, sonam şəhid,
Analar doğmasa igid,
Bu Vətən oğulsuz imiş.

Vətənim əldən getdisə,
Adım, ünvanım itdisə,
Namərd murada yetdisə,
Bu Vətən oğulsuz imiş.

Yerlə-yeksan bürcüm, qalam,
Doğram-doğram çinar balam,

"Gəldim, dar ağacı, salam!"
Bu Vətən oğulsuz imiş.

Hər kişi əsgər deyilsə,
Sinəmiz səngər deyilsə,
Kinimiz xəncər deyilsə,
Bu Vətən oğulsuz imiş.

Döyüş əmri ləngidisə,
Dərdin közü səngidisə,
Nəfəsimiz tənqidisə,
Bu Vətən oğulsuz imiş.

Tökülürük yarpaq-yarpaq,
Tapdaq altda ana torpaq.
Gündə min yol ölür qorxaq,
Bu Vətən oğulsuz imiş.

Daşım-divarım sökülüb,
Atımın nalı tökülüb,
Dözümün beli bükülüb,
Bu Vətən oğulsuz imiş.

Qəbirlər mamırda itib,
Bulaqlar çamurda itib,
Yolumda güllələr bitib,
Bu Vətən oğulsuz imiş.

Yatmışıq, ayılmaq olmur,
Səbrin kasaları dolmur,
Bu Vətən saçını yolumur,
Bu Vətən oğulsuz imiş.

Hələ

Səbrim dəyirman daşdı,
Çarx da gözümün yaşdı,
Üyünən xalq yaddaşdı-
Üyüdən düşməndi hələ.

Yağı tapdağında Vətən,
Sinəmdə daşdı döyünən.
Hələ ki, yaddı öyünən,
Hər saatım dönüb ilə.

Xırmanda döyülmür dənim,
Vəlim öküzümə qənim,
Kim olacaq dərd çəkənim?!
Papağı da verdim yelə.

Hanamdakı arğac tovsuz,
İp boyaqsız, kirkid -sovsuz.
Ovcuyam- oxsuz, tilovsuz,
Səhrada Məcnunam, lələ!

Söyüdüm bar ağacımdı,
Dözümüm dar ağacımdı.
Sınan vüqar ağacımdı,
Sona qonmur Qanlı gölə.

Dağ dərdimin dili laldı,
Xəstəyəm, armudum kaldı.

Zəhərə dedilər baldı,
Qismətim yazılıb belə.

Badalaq yolumda hazır,
Qandalım qolumda hazır,
Hər gələn bir fərman yazır,
Hələ ki, köləyəm, kölə.

Elim yoxdu, obam yoxdu,
Tüstüm göydə, sobam yoxdu.
Ta dözməyə tabım yoxdu,
Evimdən atıblar çölə.

Gözlərimə dağ basılıb,
Əlimlə qəbrim qazılıb.
Kəndirim göydan asılıb,
Əriyirəm gilə-gilə.

Kəsilən son nəfəsimdi,
Haqqa çatmayan səsimdi.
Nə çəkmişəm, bu bəsimdi,
Daha tutamarsız dilə.

1992-ci il

Şuşa

Şuşa şəhərlərin baş şəhəriydi,
Yaddaş şəhəriydi, daş şəhəriydi.

Günəş güllərini öpə bilirdi,
Ulduzlar göz yaşını səpə bilirdi.

Sıxmışdı qoynuna qala qolları,
Bağlıydı yağıya, yada yolları.

Həya pərisiydi dumanı, çəni,
Nuhun gəmisiydi, dağlar-yelkəni.

O Qızıl qayası səs qülləsiydi,
Allahın sonuncu möcüzəsiydi.

Güllərdən çələnglər hörmək olurdu,
Ordan Yer kürəsini görmək olurdu.

Bağrıqan bir müdrik qoca kimiydi,
Bu şəhər Allahdan uca kimiydi.

Zirvələr qoynunda nazlı bir sona,
Dağlar laylasını çalırdı ona.

Zakirlə Natəvan sözüydü onun,
Nərgizli çəmənlər üzüydü onun.

Üzeyir nəfəsi daşlarda idi,
Koroğlu nəfəsi daşlarda idi.

Xanın zəngüləsi göylər üzündə,
Atlar kişnəyirdi Cıdır düzündə.

Şuşa şəhərlərin baş şəhəriydi,
Yaddaş şəhəriydi, daş şəhəriydi.

Xalı düşüb yadıma

Xalı düşüb yadıma,
Anam toxuyan xalı.
Çəmən kimi bəzəkli,
Ətir qoxuyan xalı.

Gülüm, öz əllərinlə,
Mənə bir xalı toxu.
Ətriclərin üstündə
Göyçə mahalı toxu,
Qazax mahalı toxu.

Çeşnisini deyərəm:
Qılinc, qalxan, tar, qaval,
"Cəngi", "Yallı", oyununu,
Bir də qayada qartal,

Arğaçları keç, toxu,
Rənglərini seç, toxu.
Elə toxu ki, onun
Hər ilməsi qərinə,
Dönəsi əsr olsun.
Elə etmə çeşnidə
Keçmişdən kəsir olsun.

Xalı düşüb yadıma,
Anam toxuyan xalı.
Çəmən kimi bəzəkli,
Ətir qoxuyan xalı.

Anam düşüb yadıma,
Gözümə getməz yuxu.
Ay anamın gəlini,
Mənə bir xalı toxu,
Mənə bir xalı toxu.

Qisas qiyamətə qalmaz

Salam, doğma Şuşam,
səhərin gəlib,
Müzəffər ordumla
zəfərim gəlib.
Gülür torpağın da, gülür daşın da.
güclü sərkərdənin,
güclü ordunun,
dəmir yumruqları
yağı başında.
Düşmənin ordusu
puç oldu getdi,
xalqına vəd verdi,
suç oldu getdi.
Xalqımın çörəyi
gözündən gəldi.
İndi yalaqlardan
yal axtarırlar,
millətin başına şal axtarırlar.
Makrondan bir qutu
qurdulu makaron,
eşşəyə, qatıra nal axtarırlar.
Bu millət goreşən
südüni içib,
əyninə satqınlıq
donunu biçib.
Erməni bəşərə
ləkədir, ləkə,
Kimə qışqırsalar
Atsınlar tikə.

2021-ci il

